

Natuurbos in Drenthe

Wat als een enigszins kleinschalig opgezet overleg was gedacht, mondde uit in een heel aardige, wat informele themadag over ontwikkelingen en vooral inzichten omtrent natuurlijke ontwikkelingen in bos. Op initiatief van de Drentse bosbeleidsmedewerkers Meino Lumkes en Joop Smittenberg, tevens dagvoorzitter, werden afgelopen 4 februari ruim tachtig mensen getraakteerd op leuke lezingen en een excursie in de bossen van Berkenheuvel/Dieverzand.

Je kan het niemand aanrekenen, maar op zo'n dag is een slecht werkende geluidsinstallatie een bron van ergernis. Vooral de mensen achter in de zaal moeten wat gemist hebben. De plaatjes maakten wel wat goed, en één van de sprekers (Rein de Waal) had zijn presentatie ook in gedrukte vorm ter verspreiding meegenomen. Dat kon je dan mooi in het informatie-mapje stoppen, waarin verder een aantal relevante artikelen uit Landschap, het Nederlands Bosbouw Tijdschrift en het Vakblad Natuur Bos Landschap waren opgenomen. Verder was het eindrapport Functievervulling natuur, bos en landschap van Alterra beschikbaar. Ronald Sinke opende de rij sprekers met een bijdrage over de beheersvisie van Staatsbosbeheer op de bossen van Berkenheuvel. Dit is een betrekkelijk jonge bebossing op voormalige stuifzanden. Opvallend aspect aan de bodemvegetatie was de ontwikkeling van kraaihei, die werkelijk enorme matten vormt. Mijn indruk was dat Staatsbosbeheer vooral een wat afwachtende houding aanneemt en wil bekijken welke processen zich nu afspelen. Wel worden, waar nodig geacht en op kleine schaal, exoten verwijderd. Henk Siebel vertelde wat Natuurmonumenten opgestoken heeft van de evaluatie van haar bosbeheer en bosbeleid de afgelopen twintig jaar. Voor de ontwikkeling van natuurwaarden is dit positief, maar men is er nog lang niet. Dik dood hout blijkt, misschien nog meer dan we dachten, een essentiële factor te zijn in de ecologische ontwikkeling. Van de 'ver-thema's' spelen vooral verdroging en eutrofiering nog een te grote negatieve rol. Verder dreigt er een financieel knelpunt: lagere houtopbrengsten en

steeds hogere eisen vanuit de recreatie, waarbij de groep 'belevers' steeds weer geprikkeld wil worden met nieuwe belevenissen in het bos.

Interessant en ingewikkeld

Na deze twee beheerders kwam de sector onderzoek van Alterra aan het woord. Rein de Waal vertelde een heel interessant verhaal over humusvorming in bos. Hij kon dat tijdens de excursie ook nog laten zien. Het meest boeiende vond ik twee dingen: de invloed van de heersende boomsoort (eik en linde) op de bodemontwikkeling, en het feit dat op zeer korte afstand behoorlijk grote verschillen in bodemtoestand kunnen bestaan. Omdat de humusvorm sterk en snel reageert op veranderende

Hans Dekker

situaties, is het humusprofiel een goede aanvullende indicator voor het aanwezige ecosysteem. Sander Wijdevan was in zijn onderzoek vooral bezig met het referentiebeeld voor natuurlijke bossen, en wat ons dat leert over ontwikkelingen die we nu zien of zelfs actief nastreven. Zijn verhaal was wel te volgen, maar bevatte nog zoveel 'details', nuances en hypothesen, grafieken en staatjes, dat het niet kwam tot gevolgtrekkingen voor de dagelijks beheerder. Gaten in het kronendak (moeten we nu voortaan 'gaps' noemen) zijn zowel groot als klein, stabiel of veranderlijk onder invloed van verschillende factoren. Er zijn verschillen in diktegroei per periode of fase en per individu. De biodiversiteit in donkere bossen is weer heel anders dan

in lichte bossen, maar biodiversiteit is niet altijd het zelfde, enzovoort. Eén ding is zeker: in natuurbossen is veel dood hout aanwezig, liggend en staand, tot wel 180 m³/ha. Interessant allemaal, maar ingewikkeld.

Tenslotte gaf Rienk-Jan Bijlsma zijn visie op allerlei facetten rondom spontane bosontwikkeling. Een groot deel van zijn verhaal is te lezen in het februarinummer van het Vakblad Natuur Bos Landschap. In ieder geval is het belangrijk de ecologie van soorten te doorgronden, want daar weten we nog lang niet genoeg van, aldus Bijlsma. Het natuurlijke landschap met daarin voorkomende soorten laten dit zien, en historisch-ecologisch onderzoek is daarom belangrijk om dat beter te begrijpen. Het begrip 'groene heide', het bos niet zien als een maximalisering van opgaande bomen, en inzicht krijgen in de overlevingsstrategie van soorten en de interactie tussen soorten waren ook aspecten in zijn verhaal. Daarbij komt de boodschap dat het behoud van bronpopulaties in ons sterk verarmde landschap van het grootste belang is. De nu voorgestelde habitattypen kunnen of moeten misschien zelf wel gezien worden als ontwikkelingsfasen in landschapstypen.

Kennis ontsluiten voor het werkveld

Er werd uiteraard nog veel meer besproken, ook in de volgende discussie; te veel in ieder geval voor het kader van dit verslagje. Helaas voor nu. Ik vind het in ieder geval erg prettig om los van de dagelijkse beslommingen van het werk eens na te denken en te discussiëren over zo'n thema. Altijd levert het weer eye-openers op, waar je je voordeel mee kunt doen. Er is zoveel kennis, en er blijkt telkens weer veel te worden onderzocht. Je hoort zo dingen die je nog niet wist. Het is denk ik gewoon een must om je ook via dit soort bijeenkomsten bij te blijven scholen. Hier ligt ook een duidelijke taak voor de onderzoeksinstituten: blijf deze kennis ontsluiten voor het werkveld. Dank dus aan de provincie Drenthe voor dit initiatief. ♦

Ido Borkent